

Överenskommelse om samverkan mellan landstinget och kommunerna i Örebro län angående bedömning av egenvård

Antagen av Vilgotgruppen 2013-05-17
Överenskommelsen gäller f o m 2013-05-17

Inledning

Socialstyrelsen har gett ut föreskriften Bedömning av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård (SOSFS 2009:6). I föreskriften tydliggör Socialstyrelsen vad som gäller vid dessa bedömningar och ställer krav på att hälso- och sjukvården utgår från vad som är patientsäkert i varje enskilt fall. Ett meddelandeblad från Socialstyrelsen i juni 2009 förtydligar ytterligare.

Socialstyrelsen har konstaterat att det förekommer stora brister utifrån patientsäkerheten när hälso- och sjukvården bedömer att en åtgärd kan utföras som egenvård. Bedömningarna har inte alltid utgått från patientens situation och förutsättningar att utföra egenvården på ett säkert sätt.

Syftet med dokumentet

Syftet med dokumentet är att ha ett gemensamt synsätt för begreppet egenvård och att vårdgivarna använder sig av nedanstående praktiska tillämpningsrutin. Legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal inom respektive organisation ska ta ställning till om en hälso- och sjukvårdsinsats kan betraktas som egenvård. I Socialstyrelsens föreskrift om bedömningen av en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård (SOSFS 2009:6), tydliggörs att landstinget och kommunen tillsammans ska upprätta övergripande rutiner som säkerställer samverkan i samband med egenvård. Sveriges Kommuner och Landsting har i cirkulär 09:71 lämnat gemensamma ståndpunkter som beaktats i denna överenskommelse. Valet att bedöma en åtgärd som egenvård syftar till att stärka patientens autonomi, integritet och delaktighet i vården av sin egen hälsa och underlätta för nästa steg i vårdkedjan.

Inom landstinget och inom respektive kommun i Örebro län ska verksamhetens ledningssystem för kvalitet innehålla rutiner för bedömning, samråd och planering i samband med egenvård enligt socialstyrelsens föreskrift (SOSFS 2005:12).

Definition av egenvård

Med egenvård menas en hälso- och sjukvårdsåtgärd som legitimerad yrkesutövare inom hälso- och sjukvården bedömt att en patient själv kan utföra. Den egenvård som patienten utför själv eller under eget ansvar med hjälp av någon annan räknas inte som hälso- och sjukvård och delegering av arbetsuppgift är inte aktuellt.

Tillfällen då en bedömning av egenvård är aktuella

Denna överenskommelse ska tillämpas endast i de situationer där egenvårdsbedömning är relevant. Det betyder att det inte behövs någon bedömning av egenvård när det är uppenbart att patienten själv kan ansvara för den ordinerade behandlingen.

- Vid nya ärenden, om det inte är uppenbart obehövt
- Vid utskrivning från slutenvården i samband med vårdplanering
- Vid försämrat hälsotillstånd
- Vid förändrade förutsättningar

För att säkerställa att vårdkedjan fungerar, ska det vid en samordnad vårdplanering mellan landstinget och kommunen ske en bedömning av egenvård, som dokumenteras i vårdplanen och i respektive journal.

Hälso- och sjukvård

Det är den behandlande legitimerade yrkesutövaren inom hälso- och sjukvården som inom sitt ansvarsområde ska göra en bedömning av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård.

Bedömning av egenvård

Bedömning ska ske i samråd med patienten och utgå från patientens livssituation. Som en del i bedömningen ska det ingå en riskanalys. Om patienten behöver praktisk hjälp ska den som bedömt egenvården samråda med närstående, socialtjänst eller annan aktör.

Planering av egenvård

Den som har gjort bedömningen ska ansvara för att en planering för egenvården genomförs.

Uppföljning och omprövning

Den som har gjort bedömningen ska ansvara för att egenvården följs upp regelbundet och omprövas om förutsättningarna ändras.

Dokumentation

Bedömning, planering och uppföljning betraktas som en hälso- och sjukvårdsinsats och ska dokumenteras i patientens hälso- och sjukvårdsjournal.

Bedömning

Vilka åtgärder som innebär egenvård kan inte anges generellt utan är beroende av omständigheterna i varje enskilt fall. Utifrån en riskbedömning i det enskilda fallet avgörs om insatsen kan utföras som egenvård. Har en patient ett bra stöd kan det bli fråga om egenvård om åtgärden kan utföras på ett säkert sätt. Ett exempel kan vara om en anställd personal inom kommunens socialtjänst, privat utförare eller anhörig kan utföra insatsen på ett säkert sätt. Riskbedömningen säkerställer att patienten inte utsätts för risk att skadas. Närstående och personliga assistenter kan ha förvärvat stor kunskap om en patients behov och kan i vissa fall klara av att utföra åtgärder som normalt kräver medicinskt utbildad personal. I sådana fall räknas insatsen som egenvård.

Föräldrar kan många gånger ta ansvar för ett barns egenvård. Även vid mer avancerade åtgärder lär sig ofta föräldrarna hur barnet ska skötas om på ett tryggt och säkert sätt. En analys av riskerna måste göras utifrån förhållandena i det enskilda fallet. Den som gör bedömningen måste vara lyhörd för familjens situation och behov av hjälp och stöd. Information om vad begreppet egenvård innebär och vid behov instruktion för egenvårdsinsatsen ska ges till patienten och eller annan person som ska utföra egenvården. Det är viktigt att dokumentera både bedömningen samt informationen som är given till patienten. Är insatsen bedömd som egenvård kan patienten ansöka om bistånd.

Planering och dokumentation

Planeringen ska omfattas av relevanta delar och dokumenteras i patientjournalen. Kopia av planeringen lämnas till patienten samt till kommunens handläggare som underlag för beslut och för förvaring i personakten om patienten beviljats eller kommer att beviljas hjälp med egenvård enligt SoL eller LSS.

Dokumentationen ska omfatta:

1. Vilken hälso- och sjukvårdsinsats som har bedömts som egenvård.
2. Om patienten själv eller under eget ansvar med hjälp av någon annan ska utföra egenvården.
3. Hur information och instruktioner till dem som ska utföra egenvården ska ges.
4. Vilka åtgärder som ska vidtas och vem som ska kontaktas, om patienten har drabbats av eller har utsatts för risk att drabbas av skada eller sjukdom i samband med egenvården.
5. Vilka åtgärder som ska vidtas och vem som ska kontaktas, om patientens situation förändras.
6. Hur och när bedömningen av egenvården ska följas upp.
7. Datum för omprövning av egenvårdsbedömningen.

Uppföljning och omprövning

Den som har gjort bedömningen att en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård, ansvarar för att egenvården omprövas och följs upp, om det inte är uppenbart obehövligt. Ofta överförs ansvaret till annan och det ska då framgå av planeringen. Om t. ex en legitimerad yrkesutövare inom slutenvård gjort bedömningen att en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård, kan en legitimerad yrkesutövare inom primärvården eller kommunen överta ansvaret för omprövning och uppföljning. Omprövning och uppföljning dokumenteras i patientens journal.

Om en närstående, som inte är anställd, ska hjälpa patienten med egenvård kan det vara möjligt att bedöma åtgärden under förutsättning att riskbedömningen visar att patienten inte utsätts för risk att skadas.

I de fall legitimerad personal bedömer att egenvård inte är möjligt, men patienten har en annan uppfattning, ska samråd ske med den som har bedömt egenvården.

Regelverk inom området

I samband med att hälso- och sjukvården görs en bedömning av om en åtgärd kan utföras som egenvård, kan en rad andra författningar bli aktuella att tillämpa.

- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2000:1) om läkemedelshantering i hälso- och sjukvården
- Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2005:27) om samverkan vid in- och utskrivning av patienter i slutenvård mm
- Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2008:1) om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården

- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 1997:14) om delegering av arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvård och tandvård
- Socialtjänstlagen (2001:453), SoL, och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade
- Meddelandeblad, Socialstyrelsens föreskrifter om bedömning av egenvård
- Socialstyrelsens föreskrifter (SOSFS 2009:6 M och S) bedömning om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård.
- Sveriges Kommuner och Landsting, Cirkulär 09:71 Egenvård
Socialstyrelsens allmänna råd 1996:9 Personlig assistans och sjukvårduppgifter har upphävts 2009-07-15.